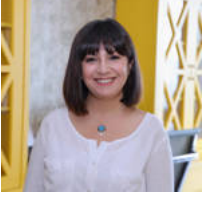

Suçta sürüklenen çocuklar ve hakikat

Toplumsal çöküşten, hâkim politik düzenden, eğitim sisteminden, toplumsal adaletsizlik, yoksulluk, ekonomik ve sosyal eşitsizlikten, bütün bu buhran halinden bağımsız çocuğu düşünmek yanlıtıdır.

[Çiğdem Ertak](#)

Fotoğraf: Mustafa Yılmaz / AA

Genel olarak tüm dünyada fakat ağırlıkla antidemokratik ülkelerde bir hakkın elde edilmesi, hakikatin işaret ettiğine dair bir kazanım sağlanması için bedel ödenmesi gerekir. Yani önce mücadele etmek gerekir. Ne yazık ki durum böyledir. Belki duygu siyaseti diliyle, acı çekmemiz beklenir. Ancak bunu korumak için de ayrıca sürekli bir mücadele edilmesine ihtiyaç duyulabilir. Kazanımlar her an kaybedilebilir. Bunu en iyi bilenler kuşkusuz hak savunucularıdır.

Ufacık bir temel insani hak için nesil aşan süre boyunca bile mücadele edilir. Çocuğun insan hakları mücadelesi de böyledir. Söylemin aksine modern paradigmasal doğrultuda günümüzde çocuklar özne değil nesneler ve tüm ilişki biçimleri bu ekseninde oturtulmuştur.

Toplumsal bir kavram olan çocukluk kavramı göreceli olarak sistemlere ve dönemlere göre farklı anlamlar taşır. Bu farklılıklar, hakikati temsil etmesinin önemi olmaksızın her toplum için çocuğa tanınan hak ve yükümlülükler ve ceza anlayışları gibi pek çok açıdan olabilir. Örneğin çocuklar eşitlik meselesinde tüm dezavantajların, tüm eşitsizliklerin derinliklerindedirler. Biraz daha açacak olursam, sistem, çocukların eşitlik olgusunun doğası gereği esas alınması gereken şartları taşımadıkları varsayımı üzerine kurulmuştur. Haliyle de çocukların kendi hayatlarında ikincil düzeyde hatta bazı alanlarda yok sayılmaları anlayışı hakimdir. Neden böyle diyorum? Çünkü eşitlik en ham haliyle bireyin, kendi varlığını gerçekleştirme iradesini elinde bulundurması, bu iradenin elinden alınamamasının şart koşulması halidir. 15. yüzyıldan bu yana ve bugün de bu eşitlik perspektifine uyan bir çocukluk anlayışının hâkim olduğuna dair bir bilgi ise yok.

Yok diyorum ancak düşünce ve tartışma düzeyinde bu hususlar uzunca bir zamandır sosyal bilimcilerin, tarihçilerin, psikoloji dünyasının, tıp, hukuk, ekonomi ve insan hakları mücadelesinin gündemlerinden biri. Pratik açıdan çocukların yaşamlarına sirayeti, dünya ölçeğinde bakacak olursak maalesef ya hiç düzeyinde ya oldukça zayıf ya da oldukça küçük bir oranda etkisini gösterebiliyordu. Hiyerarşiler sistemi tüm yaşama o denli içkindir ki, bir tamamlanmamışlık haline atıfla tanımlanan çocukluk anlayışının yarattığı kimliksiz bırakma, çocukları toplumun en alt kademesine sürüklemeye devam ediyor.

Neticede, modern çocukluk paradigmasının doğuşu varsayılması itibariyle, düşünür John Locke'un 'tabula rasa'sı, aile, klise ve devlet tarafından doldurulması gereken bir zihin üzerine oturtulmuştur. Ulus-devlet ve kapitalizm gibi etkenlerin getirdiği düzende çocukluk, sınıf, etnik ve cinsiyet temelinde inşa edilmiştir. Bugün de bu paradigma, devlet-aile-klise(din) gibi üç otorite tarafından inşa edilen bir devamlılıktan beslenmeye devam ediyor.

Bir nesne olma halini sürdüren çocuk, 20. yy. itibariyle uluslararası sözleşmelerle birtakım haklar elde edebildiyse de varlık ve kimlik mücadelesini hala yetişkinlerin yürüttüğü bir sistemde yaşamaya devam ediyor. Hala dünyanın neredeyse her yerinde çok çeşitli şiddet, istismar ve ihlallere maruz kalıyor. En demokratik ve eşitlikçi ya da özgürlükçü sistemlerde bile özne konumuna gelemiyor.

Bütün bunlarla birlikte ilk bakışta varoluşunun kendisi bir eksiklik içeriyor gibi gözüken çocuğun bir kimliği yokmuşçasına düşünülüyor. Bu da çocuğa ve çocukluğa doldurulması gereken bir temiz levha, yetiştirilmesi gereken bir vatandaş, bir inanç mensubu gibi bakılmasına yol açıyor. Ancak esas alınması gereken yaklaşım kendisine yönelik özen yükümlülüğü olunan bir varoluş tarzı yaklaşımıdır. Koruyarak güçlendirilmesi gereken bir varoluş tarzı. Burada karşımıza bir husus daha çıkıyor ki çocukluk ya da çocuk hakları meselesi tümüyle de özen ve koruma üzerinden tarif edilemez. Hak kavramının esası bununla çelişir. Yalnızca sorumluluktan hareketle bir hak tarif edersek çocukluk denen şeyin varoluş tarzı ortadan kalkar ve bu varoluş tarzı ancak biz sağlarsak, biz istersek vardır anlamına gelir. Dolayısıyla da ayrımcılık olgusu riski ile karşı karşıya kalırız. Var olan da esasında tam olarak budur. Bütün bunlarla birlikte modernist çocukluk paradigması eşitsizlik ve ayrımcılık üzerine oturtulmuş bir sistem anlayışıdır. Bağımsız/hak taşıyıcısı olan bireyler olarak görünmeyen dolayısıyla eşitsizliğin en derin konumunda bulunan çocuklar, güç otoriteleri aracılığıyla inşa edilen egemenlikte yaşıyorlar.

Egemen kapitalist, tekçi anlayış kalıplarıyla bezenmiş, sağ-popülist sistem, popüler kültür ve teknoloji çağı ile birlikte çocukluğun gittikçe silikleştiği bir dönemdeyiz. Bütün bu nedenlerdir ki çocukluk paradigmasını yeniden konuşmak, eşitlik ve ayrımcılık ana konuları etrafında yeniden düşünmek gerekiyor. Ama belki de en önemlisi çocukların, politik olarak, kendi hak ve kimlik mücadelesinde artık özne olması gerekiyor.

Kısaca değindiğim bu paradigmanın yarattığı modernist çocukluk anlayışının getirdiği tüm bu hal karşısında geçtiğimiz günlerde bir çocuk tarafından başka bir çocuğun yaşam hakkı ihlal edildi. Bunun üzerine haberler ve X gibi sosyal medya platformlarında azımsanmayacak ölçüde yorumlar, hükümler! paylaşıldı. Bu paylaşımlar ağırlıklı olarak [suça sürüklenen çocuk](#) tanımı üzerinden yapıldı. Paylaşımlardan birinde örneğin 'bu tür çocukların suça sürüklenen olmadığı gibi iblis oldukları' gibi söylemlerle nefret dili kullanıldığını gördük.

Toplumsal refleks, yine, yönü ve tercihi hakikati görmeyen veya önemsemeyen bir şekilde gelişti. Tabiri caiz ise ayıklanmış bir kelime ya da seçilmiş bir birey üzerinden bir hak öznesi karşıtlığında ajitasyon seferberliği yaratıldı. Halbuki çocuğun suçlandığı bir anlayışın aksine devletin, toplumun, çocuğun yakın çevresinin, çocuğun yaşam koşullarının o çocuğu suç denen o fiili işlemeye ittiği anlayışı hakimdir. Yani çocuk, toplumsal koşullar itibariyle teşvik edilir anlayışı söz konusudur. Dolayısıyla da cezai adalet değil onarıcı adalet perspektifi ile yaklaşım esası vardır. Bu anlayış, hukukun, modernist çocukluk perspektifi ile tanışarak ve uzun yıllar boyunca yürütülen tartışmalar, elde edilen deneyimler neticesinde varılan evrensel ilkelerdendir. Amaç çocuğu suçlu olarak görmekten ziyade politik, sosyal ve ekonomik koşullar gibi çok çeşitli etkenlerle çocukların aynı zamanda mağdur oldukları yaklaşımının hâkim olmasıdır.

Bu çok acı olay neticesinde sosyal medya aracılığıyla verilen tepkiler bilgiye başvurmadan, buna ihtiyaç dahi duymadan, bilgi ve gerçekleri esas alarak görüşlerini paylaşanlara da saldıran bir örnek. Bugün revaçta olan radikallik, aşırılık ve fevriğin örneklerinden yalnızca biri. Siyasete de hâkimiyetini sürdüren ve adına duygu siyaseti denilen, duygulara hitap ederek ama sağ bir yerden hınçla, öfkeyle akıldan uzaklaşarak en önemlisi hakikatten uzaklaşarak yapıyor bunu. Bu tür örnekleri eşitlik karşıtı olan, çok büyük oranda sağ belki faşizan derecede fikirleri olan gruplardan görüyoruz. Genelde yanıltıcı bir söylem üreterek, bunu dışlayan, hedef aldığını canavarlaştıran, hiçleştiren, ırkçı ve şiddet içeren bir ajitasyon yoluyla yapılır. Asıl olan çarpıtılır, yok sayılır bu sayede yapısal olan sorunlar bir kişi ya da bir grup üzerinden giderilir algısı yaratılır.

Ancak toplumsal çöküşten, hâkim politik düzenden, eğitim sisteminden, toplumsal adaletsizlik, yoksulluk, ekonomik ve sosyal eşitsizlikten, bütün bu buhran halinden bağımsız çocuğu düşünmek bizi yanıltır. Çocuğun içinde bulunduğu bir bütün toplumsal kriz halinden uzaklaşamayız. Suça sürüklenen çocuk kavramı, keyfi ve bir günde adı konulmuş bir hukuki kavram değildir. Tüm problemlerine rağmen, tüm yapısal krizlerine rağmen çocukluğa ve çocuk haklarına bakış açısında gelinen aşamanın olumlu etkilerinden biridir. Ve ne yazık ki sosyal medyada -ama sadece orada olmayan- kolaya kaçma, hakikatten sapma gibi etkenlerle verilen bu tepkilerin sonucu daha kötüye gitmekten öte bir tablo yaratmaz.

(HA)

Haber Yeri

İstanbul

[suça sürüklenen çocuk suça sürüklenen çocuklar](#)

<https://bianet.org/yazi/suca-suruklenen-cocuklar-ve-hakikat-306578>

2025-11-04 13:56:32